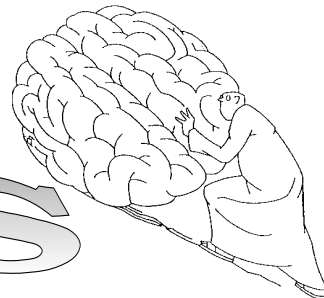

SISYFOS

Zpráva o plenární schůzi

ČKS SISYFOS

dne 15. 11. 2001

Jiří Heřt

Výroční plenární schůze Českého klubu skeptiků SISYFOS se uskutečnila dne 15. 11. 2001 po přednášce prof. Pondělíčka v budově AV ČR v době od 19.00 do 20.00 hod. Přítomných bylo 45 členů SISYFA.

Zprávu o činnosti v r. 2001 přednesl prof. Heřt. Podal ji ve zkráceném znění, protože byla v plném znění publikována ve 2. čísle Zpravodaje. Doplnil ji aktuálními údaji o činnosti v posledním měsíci. Připojil také zprávu o činnosti brněnské pobočky (viz dále). Samostatnou zprávu podal ing. Battěk o aktivitách společensko-vědní sekce.

V následující diskusi zazněly kritické připomínky, týkající se úrovně Zpravodaje, zbytečného vystupování SISYFA proti bulvárním tiskovinám, a také přednášek v AV, kterým je vytýkán příliš velký prostor, na úkor diskuse. Kritické hlasy ale byly ojedinělé a činnost předsednictva byla přítomnými členy schválena. Náměty pro další činnost nezazněly, ale mimo diskusi podal dr. Mleziva návrh, aby se SISYFOS více zabýval také psychosociálními aspekty pseudovědeckých teorií a praktik a aby se pokusil rozsah těchto teorií a praktik v ČR zmapovat.

Po diskusi následovaly volby. Z dosavadního předsednictva již nekandidovali ing. Battěk, Mgr. Galuščák, Mgr. Kunz a dr. Ryska, vesměs z důvodu časového zaneprázdnění.

Nově byli navrženi: Prof. Ing. Miroslav Kutílek, pan Milan Urban, RNDr. Peter Zamarovský a Doc. RNDr. Čeněk Zlatník. Protože se dr. David nedostavil a nebylo jasné, zda má o kandidaturu zájem, byla po diskusi provedena samostatná volba dr. Davida. Zvolen nebyl, ale pokud bude mít zájem, bude do výboru kooptován. Ostatní navržení, v celkovém počtu 15 osob, byli plněm jednomyslně schváleni en bloc.

Na navazující schůzi zvoleného předsednictva zdůvodnil prof. Heřt svou rezignaci na funkci předsedy. Novým předsedou byla zvolena paní Věra Nosková, místopředsedou doc. Zlatník a druhým místopředsedou zůstává prof. Heřt. Jednatelkou

Z OBSAHU

Zpráva o plenární schůzi (J. Heřt)	1
10. Evropský kongres skeptiků	2
Kraniosakrální terapie (J. Heřt)	5
Co na to naši skeptičtí - lékaři SISYFOVÉ (J. Heřt)	5
Sdělení o lidském údělu (R. Battěk)	6
Proč jsem vstoupil mezi Sisyfy (S. Stempel)	7
Zhrzená čarodějnice (V. Nosková)	8
Soužití přírodních a společenských věd (Č. Zlatník)	9
Zprávy, informace, nápady, návrhy	11

a pokladní zůstává nadále ing. Kracíková a kontakty se zahraničím bude zajišťovat dr. Grygar.

Prof. Jiří Heřt věnoval našemu klubu několik let obětavé práce a zvýšil jeho kredit svou odborností, přemýšlivostí a osobním nasazením. Chtěla bych mu za nás všechny poděkovat. Bude velmi těžké být předsedou po tomto váženém vědci. Snad budu moci ve své funkci zužitkovat své novinářské zkušenosti. S prof. Jiřím Heřtem budu úzce spolupracovat. Jeho vklad hlavně v diskusi o léčitelství je vysoce odborný a inspiruje k přemýšlení i k smysluplným aktivitám.

Věra Nosková

Zpráva o činnosti společensko-vědní sekce ČKS SISYFOS za rok 2001

Rudolf Battěk

V průběhu r. 2001 proběhlo 36 setkání vždy v pátek v 17 hod. v prostorách Českého centra mezinárodního PEN klubu, který nám poskytuje prostory bez finanční náhrady. Zájem o činnost v sekci byl mimořádný, takže schůzky probíhaly i v letních měsících.

Pokud jde o obsahovou stránku, nedržela se sekce jen užšího programu obhajoby racionality vědy a jejich výsledků proti všem formám iracionality, paranormality či mytologické ideologizace. Sekce přijala do svého označení i obecnější polohu jako Středisko rozprav o lidské situaci. V našich diskusích vystupovali jedinci s rozdílnou morálně ideovou filozofickou orientací, religionisté i lidé nábožensky věřící. Takový kontakt umožňoval hlubší analýzu odlišných postojů i pokus o výraznější definici sekulárně humanistického pojetí člověka, společnosti a světa.

Z řad hostů i našich členů uvádím jména některých osob, které vystupovaly na setkáních: Dr. Zdeněk Eis se věnoval problému skupinové identity a později tématu "vágnosti" v životě člověka. Historik Jaroslav Opat výrazným způ-

sobem přiblížil postavu T. G. Masaryka. Docent Břetislav Fajkus poutavě rozebíral problém metodologie vědy a Peter Zamarovský se věnoval ve svém vystoupení vztahu mezi fyzikou, metafyzikou a filozofií. V červnu byl pozván ombudsman JUDr. Ota Motejl, který rozváděl empiricko sociologické problémy této ústavní funkce. Prof. Pavel Materna 11. 5. přiblížil otázky logické sémantiky a na úvod zahrál jednu klavírní Chopinovu sonátu. Kolega Patrik Janda promluvil o řízení neziskových organizací a autor rozsáhlé Chaokracie Mirek Vodrážka členy sekce okouznil svým chaokratickým feminismem. Mimořádně upoutal prof. Milan Machovec, když uvažoval o složité situaci člověka v tomto věku. K úrovni pátečních večerů bohatě přispíval také prof. Miroslav Kutílek vedle řady dalších diskutujících členů a hostů.

Zpráva o činnosti pobočky BRNO

Aktivita pobočky SISYFOS Brno byla v období 2000 – 2001

poněkud nižší než v minulých letech. Přesto byly uspořádány čtyři přednášky: 20. 3. 2000: Humánní genetika a její etické limity (prof. MUDr. J. Šmarda, DrSc.), 21. 6. 2000: Stav českého skeptického hnutí, zpráva o konferenci skeptiků (doc. RNDr. V. Mornstein, CS.), 1. 11. 2000: Záhady a síla kvantového spracování informácie (prof. RNDr. Jozef Gruska, DrSc.) a 16. 5. 2001: Manipulace s genovými manipulacemi (prof. RNDr. J. Drobňík).

28. 11. 2001 se uskutečnila výroční schůze, na které byly provedeny volby do vedení pobočky, a kde byla také podána zpráva o 10. Evropském skeptickém kongresu.

Největší individuální aktivitu projevoval doc. Mornstein, který publikoval několik zajímavých článků v brněnských Univerzitních novinách (některé z nich se budeme snažit přetisknout do Zpravodaje) a přednesl 8 přednášek v Brně i v Praze. Druhým mimořádně aktivním členem brněnské pobočky je prof. Šmarda, který absolvoval 11 přednášek a publikoval 6 článků kritické, skeptické povahy, zaměřených většinou na lidskou genetiku. Jednu skeptickou přednášku realizoval pro Univerzitu třetího věku ing. Kučera.

10. Evropský kongres skeptiků

Omlouváme se, že se technickým nedopatřením do 3. čísla Zpravodaje SISYFOS, které mělo obsahovat kompletní souhrn abstraktů referátů přednesených na kongresu, nedostalo několik přednášek. Zařazujeme je nyní.

Globální oteplování a jiné mýty

Fred Singer

S. F. Singer je emeritním profesorem environmentálních věd na University of Virginia, presidentem washingtonského vládního projektu Science and Environmental Policy. Zabývá se fyzikou atmosféry, byl pionýrem v oblasti satelitní technologie, navrhoval přístroje k měření atmosférických parametrů pomocí satelitů, jako první se zabýval výpočty produkce methanu, jednoho z nejdůležitějších skleníkových plynů. Je autorem četných knih o globálních efektech znečištění atmosféry.

Abstrakt přednášky:

Strach z globálního oteplování má mnoho společných znaků s jinými dnes populárními představami, jakými jsou UFOlogie, astrologie, škodlivé účinky jaderné radiace nebo vedení vysokého elektrického napětí:

1. Velice malé vědecké opodstatnění. Jistěže existuje atmosférický skleníkový efekt, ale je významný?
2. Selektivní používání některých empirických dat s ignorováním dat opačných. Satelity, balonové sondy a řada dalších zdrojů totiž nepotvrzují současné oteplování.
3. Dezinterpretace jiných důkazů. Např. oteplování hlubokých vrstev oceánů, tání ledovců a arktického ledového příkrovu nebo zvyšování hladiny oceánů, to jsou vše důkazy staršího, nikoli současného oteplování.
4. Teorie jsou přizpůsobovány tak, aby odpovídaly preferovanému scénáři. Jako důkazy oteplování jsou používány nevhodné přizpůsobitelné parametry, jako reakce aerosolů.

5. Manipulace pomocí médií a vytváření katastrofických scénářů.

6. Přesvědčení o nadcházejících katastrofách je přijímáno s téměř náboženským nadšením a pouhou nepodloženou vírou.

K tomu ještě přistupuje to, že diskuse kolem globálního oteplování má celou řadu rysů ekonomické a politické povahy: je to záležitost peněz, kariér, prestiže, moci, mezinárodní rivality a suverenity.

Referát prof. Singera byl jedním z nejzajímavějších, ale velice kontroverzní. Zpochybňoval totiž tezi o antropogenní příčině globálního oteplování. Jeho referát vyvolal ostrou diskusi a kritiku a prof. Singer byl obviněn z hájení zájmů americké uhelné lobby. V diskusním příspěvku přítomné bioložky byla zdůrazněna myšlenka, že omezování produkce oxidu uhličitého je rozumným opatřením, i když není jisté, do jaké míry oxid uhličitý oteplování způsobuje. Singer naopak poukázal na to, že zastánci snížení produkce oxidu uhličitého jsou často současně odpůrci jaderné energetiky, což je logicky rozporné. Prostředky vynaložené na snižování produkce oxidu uhličitého by podle něj mohly být použity na jiné ekologické projekty. Vzhledem k rozporným názorům na toto téma připravuje výbor SISYFA další přednášky našich fyziků o globálním oteplování na jaro 2002 v cyklu Věda kontra iracionalita.

Možné příčiny globálního oteplování v Evropě v posledních desetiletích

Gerd Weber

Prof. Weber, fyzik z Evropského fóra pro vědu a životní prostředí z německého Essenu se bohužel nemohl kongresu účastnit a zasáhnout do diskuse na podporu názorů prof. Singera. K dispozici byl jen rozsáhlý poster. Jeho názory jsou zřejmé z jeho krátkého abstraktu:

V posledních desetiletích stoupla teplota v značně velké části Evropy. To vyvolalo debatu, zda má vzestup teploty souvislost s předpokládaným globálním oteplováním, ke které-

mu mělo dojít v důsledku emisí skleníkových plynů do atmosféry. Z různých statistických analýz však plyne závěr, že větší část teplotních variací, které byly pozorovány v posledních desetiletích v Evropě, má těsnou souvislost s variacemi cirkulačních parametrů nad severní hemisférou, Severním atlantským oceánem a nad Evropou. Naproti tomu nebyl nalezen signifikantní vztah mezi vzestupem koncentrací skleníkových plynů a evropskými teplotami. Byla zjištěna sezónní a regio-

nální závislost statistických vztahů mezi teplotou a cirkulací: Nejtěsnější je vztah mezi cirkulačními parametry a teplotou v zimním a letním období, a to v centrální, západní a severní

části Evropy. Na jaře a na podzim v jihovýchodní části Evropy jsou tyto vztahy méně významné. Referát prof. Webera tedy z jiného pohledu potvrzuje závěry prof. Singera.

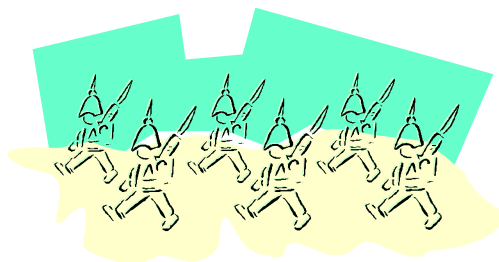
Podivuhodné příběhy a legendy z první světové války

Tim Trachet

Tim Trachet je belgickým žurnalistou. Zabývá se historickou dokumentací v rozhlasové společnosti VRT. Je členem výboru ECSO a vědeckým poradcem CSICOP.

Abstrakt: Každá válka má své legendy, které se šíří ústně i propagandou. Napomáhá tomu typická situace za války, kdy je nedostatečná komunikace, existuje cenzura a vojenská tajemství a kdy je nesnadné takové příběhy potvrdit nebo vyvrátit. První světová válka vytvořila pro vznik takových legend zvlášť dobré podmínky, protože šlo o válku mimořádného rozsahu, bojové podmínky byly mimořádně těžké a novou roli začal hrát tisk a propaganda.

Některé legendy vznikly záměrnou propagandou, např. zprá-

vy o krutostech německých vojsk na obyvatelích okupovaného území. Jiné příběhy byly tajuplné, záhadné. Takovým, snad nejznámějším je legenda o celé britské rotě, která se ztratila záhadně v průběhu bitvy o Dardanely v r. 1915. Byl o tom dokonce natočen film „Ztracený batalión“.

Jinou je legenda o andělech, kteří se objevili blízko města Mons v Belgii a kteří pomáhali anglickým jednotkám na začátku války. Jde samozřejmě o pouhou fikci. Přesto v současné době natáčí o této příhodě producent Tomy Kaye film s Marlonem Brando v hlavní roli. Film má podat důkaz existence andělů.

V referátu byly některé příběhy podrobněji popsány a analyzovány.

High-tech virgule pro alternativní medicínu

Jean Gunther

Francouzský lékař J. Gunther ze St. Trinit referoval o rozšíření různých léčitelských metod ve Francii, které používají nejen laičtí léčitelé, ale i střední zdravotnický personál.

Jedním z takových přístrojů, které jsou teď ve Francii nabízeny a rozšířeny, je „high-tech proutek“, virgule. Jde o tyčinku z nerezového kovu, napojenou na zdroj elektrického proudu a počítač. Pacient drží v ruce ampule s různými chemikáliemi a moderní proutkař pohybem tyčinky nad pacientem určuje,

které látky a v kterých orgánech pacientovi chybějí. Přístroj je prý také vhodný k určování akupunkturálních bodů.

Pozn. red.: Jde zřejmě jen o variantu Vollovy elektroakupunktury, která je v současné době rozšířena mezi akupunkturisty v Českých zemích. Smutné je jen to, že ve Francii používají přístroj jen léčitelé nebo střední zdravotnický personál, kdežto v České republice je Vollův nesmyslný přístroj výsadou vysokoškolsky vzdělaných atestovaných lékařů.

Může existovat filozofoterapie?

Ahmet Inam

Referát A. Inama z Filozofického oddělení Middle East Technical University se zcela vymykal z kontextu kongresu, protože na jedné straně přesně nevysvětlil, co to vlastně filozofoterapie je, a na druhé straně se pokusil obhajovat metodu, která má nesporně rysy „alternativní medicíny“. Podle jeho názoru lze člověku, který je v obtížné životní situaci, pomoci léčivou filozofií, rozmluvou člověka s filozofem.

Z jeho abstraktu: Filozofoterapie, nebo také „philoterapie“ nebo také „love-terapie“ má dlouhou historii. Počínaje klasickou periodou řecké filozofie, lze filozofickou aktivitu považovat

za eticky, epistemologicky a ontologicky informovanou terapii. Filozofie totiž v té době poskytovala duchovní cvičení formou meditací, dialogů, zkoumáním vlastního vědomí, cvičením v imaginaci. V současné době však filozofie ztratila spirituální charakter, filozofové se uzavírají do sebe. Filozofie by se měla vrátit ke svým původním možnostem a terapeutické roli, kterou je řízení duše, psychagogie. Úkolem filozofoterapie je povzbudit noetickou moc, kterou má ve svých rukou člověk. Pomocí tohoto noetického zdroje mohou být prý ovlivněny somatické, emoční i intelektuální rozměry člověk.

Iracionalita a dezinformace v současných elektronických médiích

Pavel Vachtl

Pavel Vachtl je publicista, člen výboru Sisyfa. Text jeho abstraktu obsahuje základní přehled a místy i poněkud detailnější popis různých mechanismů a forem „elektronického“ šíření iracionálních (informačních) prvků. „Současnými elektronickými médii“ se zde rozumějí především digitální média. Plný text článku bude

součástí sborníku Sisyfa „Věda kontra iracionalita 2“, který se připravuje.

„Elektroničtí barbaři“

Bouřlivý vědecko-technologický pokrok v průběhu 20. století vedl mj. k paradoxnímu důsledku – vytvoření celé generace nebo sociální vrstvy lidí, kteří se sice v praktickém životě spoléhají na produkty vysoké technologie, ale v podstatě nijak nerozumějí základním principům, na nichž jsou založeny. Tato

situace je analogická představě A. C. Clarka, že dostatečně vyspělá technologie je pro určité lidi nerozlišitelná od magie. „Elektroničtí barbaři“ nejsou schopni odlišit vědu od magie proto, že toto rozlišení pro svoji existenci a prosperitu nepotřebují. Tato situace (a tato interpretace) je v soulase s myšlenkovou koncepcí, která hovoří o konci jedné velké éry technologické expanze lidstva a také přispívá k vytváření obrazu tzv. „postmoderní situace“ a „sytí“ mnoho různých postmodernistických postojů a nálad.

Vizualita a iluze – čili nedostatečnost čistě vizuální komunikace. „Infotainment“.

Podle Umberta Eca obrazy nejsou schopny přímo vyjádřit neexistenci nebo negaci něčeho, což lze považovat za jejich zásadní nevýhodu nebo i za osudový „kaz“ či nedostatek této formy komunikace, pokud jde o případný logický nebo racionální obsah takto předávaných zpráv a v důsledku toho i o kritické myšlení jako takové. Naneštěstí v současnosti neustále roste podíl vizuálních vjemů, předávaných elektronickými médii (televize, počítačové hry, Internet, video). Nadto má vizuální transfer tendenci spotřebovávat velkou část percepční/vnímající kapacity lidského mozku – je velmi náročný.

Dalším typickým jevem naší doby je splývání či promíchávání žánrů. Je čím dál tím těžší rozeznat, co je v médiích čistou informací, fikcí, dokumentaristikou nebo dokonce nezávaznou zábavou (enter-tainment). Situace, kdy se diváci ocitají pod „palbou“ promixovaného postmoderního „infotainmentu“, může být tvůrci masmédií vyvolávána zcela záměrně. Na rozdíl od totalitárních manipulačních mediálních praktik však postmoderní diváci tuto formu masové dezinformace akceptují dobrovolně a na vysoce individuální (mnohokanálové) bázi, je jim „šita na míru“. Výsledkem je do značné míry atomizovaná a rozdělená společnost, která se postupně stává neschopnou přijmout jakoukoliv formu objektivního, na jedinci nezávislého poznání, např. vědecké koncepce. Šíření objektivních vědeckých faktů může být potom (částí hypersenzitivních jedinců) vnímáno jakožto druh nedemokratické činnosti, téměř jako druh „násilí“. Avšak odmítání vědy zřejmě může učinit společnost velmi zranitelnou v kontaktu se světem neosobní, materiální a hrubé přírody.

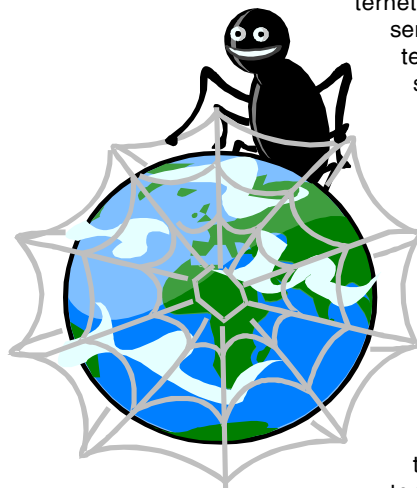
Virtuální realita (VR) – simulace reality nebo tvorba fantomů?

Obě tyto možnosti v nadpisu se mohou brzy uskutečnit (slovo „virtuální“ je samo o sobě dvojnásobné, mající jak význam „skutečný“, tak zároveň „myšlený, zdánlivý“). Na jedné straně lze technologii typu VR využít k dokonalému modelová-

ní, studiu a výuce reálných procesů ve fyzikálním světě kolem nás. Na druhé straně však VR také může sloužit jako mocný prostředek k tvorbě různých únikových iluzí (mimořádně, tato technologie společně se svými psychosociálními důsledky byla předpovězena a popsána polským spisovatelem Stanislavem Lemem v jeho knize *Summa technologiae*, která vyšla už v r. 1964. Byla tam nazývána fantomologií či fantomatikou). Skepticismus ohledně lidské odolnosti vůči dokonalé neurosimulaci pseudoreálného světa byl vyjádřen např. v nedávném filmu „Matrix“ (1999), ve kterém pouze malá skupina vzbouřenců bojuje proti této simulaci.

Internet – nové digitálně-mediální prostředí, které je sice dnes převážně textuální, ale v budoucnu může získat silnější multimediální nebo téměř úplně vizuální podobu.

Internet může „porazit“ zbytek sdělovacích médií (klasických nebo analogových) během 10–20 let. Zároveň je velmi prav-

děpodobné, že dojde k fúzi internetových zpravodajských serverů s „velkým“ tiskem, televizí a rozhlasem. (Ve skutečnosti tato fúze už začala.) Avšak na rozdíl od nich, Internet nemůže být považován za masové médium s pouze centrálním „vysíláním“.

Schopnost výměny informací na Internetu je velmi distribuována a je všesměrová, podobně jako v neuronových sítích. Díky tomu je možno na Internetu lépe „vzdorovat“ dezinformacím a pseudovědě, porovnáme-li to se situací v televizi, tisku apod. Na druhé straně, velmi nízká publikační bariéra na webu umožňuje i nekompetentním osobám vyjadřovat se ke všemu.

Nicméně, pokud jde o poměr mezi racionálními a iracionálními prvky, vědou a pseudovědou, je třeba říci, že Internet je v tomto pouhým nástrojem.

e-mail: pvachtl@quick.cz

Z diskusí a kuloárů

Vojtěch Mornstein

Doc. V. Mornstein referoval podrobně o průběhu 10. kongresu ESC v brněnských Univerzitních novinách. Z jeho zprávy vyjímáme několik odstavců, ve kterých hodnotil kongres a diskuse, které v průběhu kongresu probíhaly.

Diskusemi v jednacím sále i v „kuloárech“ se táhlo hned několik červených nití. Dominující bylo opakované srovnávání situace v Západní a Východní Evropě. Lze říci, že ve vyspělejších takzvaných postkomunistických zemích se objevují stejné problémy jako v Západní Evropě. Existující rozdíly lze vysvětlit spíše kulturními tradicemi, než nedávnou politickou minulostí. V zemích bývalého Sovětského svazu, v Bulharsku, zřejmě i v Rumunsku apod. se navíc přidružuje chudoba, která činí standardní lékařskou péči nedostupnou, čímž vhná chudé obyvatelstvo do náručí šarlatánů, nabízejících levné, avšak málo účinné služby. Objevuje se tu ve zvýšené míře i chaos v oblasti řízení vědy, v němž mohou v relativním klidu vegetovat pseudovědecké ústavy nebo obskurní vysokoškolská pracoviště.

Zcela shodně je v západní, střední i východní Evropě posuzována zhoubná úloha médií při šíření pavědy a antivědy. Mnoho médií potřebuje pro svoje ekonomické přežití přísun

senzačních informací a část z nich je dodávána právě z oblasti pseudovědecké. Média pracují s autoritativními tvrzeními a ignorují vědecká fakta, i když jsou k dispozici. Některé veřejně prezentované postoje mohou být projevem různých skupinových zájmů a nemusí mít nic společného s objektivní pravdou.

Několikrát byla položena i otázka, jak proniknout se skeptickými názory mezi mládež. Zejména budoucí učitelé by měli projít jistou „skeptickou“ přípravou, aby mohli učit děti kritickému myšlení. Za příhodný věk je považováno období těsně předcházející pubertě nebo její počátek, kdy se začínají u dětí formovat světonázorové postoje. Bohužel, ani západním skeptikům, snad s výjimkou USA, kde existují i televizní „skeptické“ programy pro mládež, se příliš nedaří mezi mládež nebo učitele pronikat.

... Závěrem poznámka: Spolu s jedním kolegou z pražské techniky jsme byli asi jedinými řádně zaregistrovanými a dosud činnými českými vysokoškolskými učiteli. Těžko říci, zda byl nepatrný zájem našich vysokoškolských učitelů o skeptický kongres způsobem nedostatkem financí pro tento typ odborné aktivity či lhotejností, nebo dokonce nesouhlasem. Ani jeden z těchto důvodů není pro naši zemi příliš dobrou vizitkou.

Kraniosakrální terapie

Jiří Heřt

O tom, že léčitelství u nás nezhyne, svědčí nejen trvajícím zájmem pacientů a současně protestní vzepjetí léčitelů, ale i stále nové a nové metody, které vždy znovu zaktivizují a zpestří naši šarlatánskou scénu. Jednou z nich je „kraniosakrální“ terapie, která je „vstupem do nejhlubší oblasti pacientova bytí“. „Lidé, kteří postoupili kraniosakrální terapii, jsou plni energie, cítí se šťastnější a spokojenější, mají méně infekcí a jejich nemoci jsou kratší“. Podrobné informace najdete v knize „Ty a tvůj skrytý dotek“ Johna E. Upledgera, nedávno vydané u nás, nebo na webové stránce <http://svet.namodro.cz>. Tam je i adresa léčitelky Markéty Bezuškové, před jejímž domem se jistě tísní stovky pacientů, zhrzených „školní“ medicínou. Metoda je to zázračná. Pan Upledger její pomocí „uvolnil energetické cysty na plicích a ukončil tak opakující se infekce průdušek“ a prohlašuje, že „technika řízené energie funguje i na dýchacích a zvířatech“ (překvapivě účinná formulka, kterou do omrzení opakují všichni homeopati) a že „elektrickým přístrojem měřil rezistenci mezi pacientem a terapeutem a byl svědkem toho, že vyšší elektrický odpor souvisí s negativním postojem terapeuta stejně jako pacienta.“

Takže oč jde: O metodu dost starou, „vymyšlenou“ na začátku 20. století americkým osteopatem W. G. Sutherlandem, který se nespokojil s odstraňováním mýtické „osteopatické léze“ a osteopatii zdokonalil: Podle něj mozkomíšní mok, obklopující centrální nervstvo, rytmicky zvětšuje a zmenšuje svůj objem s frekvencí 6–12× za minutu. A protože jsou lebeční kosti podle jeho představy proti sobě v rozsahu až jednoho mm pohyblivé, pohybují a kroutí se proti sobě v rytmu pulsace moku. Pulsace se přenáší přes páteř až na pánevní kosti včetně kostí křížové. Příčina všech nemocí je jasná: je porušené toto volné pulzování. Stačí ve stavu hlubokého uvolnění a koncentrace pacienta a meditace léčitele přidržet ruku tlakem pouhých pěti gramů v místě blokady nad lebkou nebo páteří, vlévat při tom do pacienta božskou sílu a odstranit tak blokádou. Metoda tak úžasná, že ji dodnes vyučuje speciální Sutherland-Institut na Floridě, jehož učitelé vzdělávají léčitele i v Evropě. Chirurg Upledger byl jedním z těch, kteří převzali americkou štafetu. V 80. letech minulého století se jeho záslu-

hou metoda rozšířila zejména mezi německými maséry (je přece jen pohodlnější tlačit palcem v polospánku na hlavu pacienta, než poctivě masírovat), ale v současné době je v Německu kraniosakrální terapie na ústupu. Takže Drang nach Osten. Podobně jako výrobci homeopatik, „radionických“ nebo „rezonančních“ přístrojů nebo sofistikovaných počítačů pro Vollovu elektroakupunkturu, a podobně jako „prof.“ Heinz se svou clusterovou medicínou, i němečtí maséři a pohrobci osteopatů hledají uplatnění za východní hranicí. Dobře připravenou půdu nacházejí i v Česku. Nepochybují o tom, že půlhodinové ležení pod meditujícím a nad hlavou nebo křížovou kostí prstem šmátrajícím léčitelem může být docela příjemné a že se neurotickému pacientovi může ulevit, jenže jako skeptik musím krásnou teorii vyvrátit. Žádná taková pulzace, kterou Sutherland „objevil“, neexistuje, při lumbální punkci tekutina netryská 10× za minutu. Na tlaku mozkomíšního moku prokážeme jen odezvu srdeční pulzace v rytmu kolem 70 tepů za minutu. Na lebce malého kojenče, mezi čelní a temenními kostmi, je měkká, dosud neuzavřená část lebky, kde lze pulzaci vyhatat. A vzájemně pohyblivé jsou kosti jen u dítěte. V dospělosti jsou do sebe pevně zaklesnuty zubovitými švy, které od 30. roku postupně zanikají. Pohyby mezi jednotlivými kostmi jsou iluzorní.

Léčba má samozřejmě charakter panacey: léčit lze nejenom bolesti všeho druhu, alergie, poruchy imunity (není léčitele a alternativního lékaře, který by neléčil imunitu), interní, psychické i nervové nemoci včetně epilepsie a roztroušené sklerózy, ale i retardaci a dyslexii dětí, je možno urychlovat porod (živě si představují léčitele u rodičky, jak jí odstraňuje blokádou nad křížovou kostí) a dokonce léčit zubní nemoci, šilhavost i odstávání uší.

Teď mne něco napadlo: mému Puňtovi nějak v poslední době odstávají uši. Zkusím jít za paní Bezuškovou, snad nám nějak pomůže, jen se bojím, aby místo na psí hlavu nesáhla na mou.

Sledujte úterní Hospodářské noviny. Nejen tento článek, ale i další na téma léčitelství očima vědy budou uveřejňovány na pokračování v příloze Věda a technika. Vede ji Šárka Speváková. Autorem článků bude prof. Jiří Heřt.

Co na to naši skeptičtí

lékaři – SISYFOVÉ?

Jiří Heřt

Stále aktuálním problémem a výzvou pro skeptiky je alternativní medicína, ať už máme na mysli činnost laických léčitelů nebo používání nesmyslných, paranormálních metod. Dojem, že vlna iracionální léčby, která nás zavalila po r. 1989, je za námi, nebo že dokonce léčitelům dnes zvoní hrana, když vláda jejich činnost chce zakázat zákonem O zdravotní péči, který se právě projednává v parlamentu, je mylný. Léčitelů je v naší zemi snad dvacet tisíc, jsou sdruženi do řady asociací, podávají vlastní legislativní návrhy a jejich současné protesty proti vládnímu návrhu jsou podporovány peticemi tisíců pacientů. V tisku, rozhlasu i televizi se o zákazu léčitelů vášnivě diskutuje, zatímco odborníci – lékaři většinou mlčí a ostudně mlčíme i my. Má to svůj důvod – o práci v našem předsednictvu nemají lékaři zájem, nyní jsme jen dva, a to na pokračování činnosti biologicko-lékařské sekce nestačí. Nejsme proto také oprávněni vydávat oficiální stanoviska našeho klubu. Při tom máme mezi našimi členy 45 lékařů. Dovolím se

Vás proto, kolegové, ale i ostatní členy SISYFA, zeptat na Váš názor na mé následující provokativní myšlenky. Rádi jej uveřejníme a samozřejmě i použijeme, pokud budeme moci do legislativního procesu zasáhnout. Snad není pozdě. Vše totiž nasvědčuje tomu, že vládní návrhy zdravotnických zákonů nebudou parlamentem schváleny a že diskuse bude pokračovat.

Můj osobní názor na podstatu a roli léčitelství je následující: Léčitelé, osoby bez odpovídajícího zdravotnického vzdělání, nejsou nadáni žádnou mimořádnou schopností a jejich metody, vycházející z duchovního, mystického nebo holistického paradigmatu, jsou v rozporu s vědeckou medicínou a jejími poznatky a jsou převážnou většinou neúčinné. Jedinou zbraní léčitelů je placebový efekt, který je ovšem součástí jakékoli léčby, i klasické. Jejich léčba je navíc provázena značnými riziky. Ze všech těchto důvodů není podle mého názoru možné, aby léčitelství, tedy činnost léčitelů, splynulo s vědeckou medicínou a aby lékař s léčitelem smysluplně spolupracoval. A za absurdní považuji, když sám lékař tyto šarlatánské metody provozuje.

Věc se tedy zdá jasná, jenže léčitelsví je fenomén, který medicínu provází odjakživa, a jak říká Lavoisier, lékařství se narodilo s dvojčetem, šarlatánstvím. Má dnešní doba právo ho zahubit a je to vůbec žádoucí? Pro část veřejnosti asi ne. Vládou navržený Zákon o zdravotní péči v §2 však říká: „Zdravotní péči lze poskytovat **jen** ve zdravotnickém zařízení ... prostřednictvím fyzických osob, které budou ... k výkonu zdravotnického povolání způsobilé.“ Právníci interpretují toto znění jako jednoznačný zákaz. Zákon pamatuje i na vysokou trestní sazbu za porušení tohoto zákona, dosahující až 3 milionů Kč. Proti zákazu činnosti léčitelů lze však vznést řadu námitek: (1) Vždy totiž budou nevyléčitelné nemoci, vždy budou lidé umírat a pacienti se budou stále, jako tomu bylo vždy v minulosti i dnes, chytat jakéhokoli stébka. Je etické, vzít těžce nemocným nebo umírajícím jejich poslední, i když marnou, naději? Neplní léčitelé ve společnosti skutečně potřebnou, humánní roli, roli naděje nebo i útočiště či „ventilu“ pro ty, které medicína zklame? Ale je tu i druhý aspekt (2): Jestliže nebudou moci léčitelé provozovat svou činnost legálně, a to ani v rámci živnostenského zákona, jehož novela z r. 1999 činnost léčitelů z platnosti tohoto zákona vylučuje, pak budou léčit ilegálně. Zájem o ně ještě vzroste. Zakonodárcům přece musí už dnes být jasné, že zákon, který schválí, nebude dodržován. A jsem přesvědčen, že právo nebude v praxi soudně vymahatelné. A další důvod (3): Naše republika by přijetím tohoto zákona postupovala proti současnému evropskému i světovému trendu. V Evropě je zatím legislativa v tomto ohledu velice různorodá. Existuje deset (podle rozboru z r. 1998) států s monopolním systémem, které uznávají jen vědeckou medicínu (ale snad v žádném z nich není zákon respektován) a stejný počet států, které léčitely a používání nekonvenčních metod tolerují. Zbývající státy mají systém smíšený, který některé výkony rezervuje pro lékaře, u jiných léčitely toleruje. Jsou dokonce státy, jako Německo a Švédsko, které mají speciální zákon pro léčitely. Trend je

jednoznačný: evropský parlament v řadě doporučení podporuje používání alternativních metod a činnost léčitelů, některé státy, jako např. Maďarsko, přijaly v posledních letech zákony, umožňující a přesně definující činnost léčitelů a jejich „disciplin“, holandský parlament přijal v r. 1997 jednomyslně zákon, prohlašující zdravotní péči za svobodné povolání – léčit může kdokoli a zřejmě jakkoli. A zanedbatelný není ani argument (4): rozpor zákazu činnosti léčitelů s ústavní Listinou práv a svobod. V době, která hýří voláním po všemožných právech a svobodách, se zdá paternalistický přístup anachronismem. A konečně (5) existují daleko racionálnější cesty, jak omezit šarlatánství, než jsou zákazy: veřejná stanoviska Ministerstev a lékařských organizací k léčitelsví, řádná zdravotní výchova, odstranění nedostatků našeho zdravotnictví, stíhání léčitelů, kteří poškodili pacienty atd.

Tak tedy, SISYFOVÉ a naši lékaři: Jste pro kategorický zákaz? „Zrušit, zničit a zašlapat“, jak se vyjádřil tisk? Nebo chcete akceptovat pět argumentů, které jsem Vám podsunul jako advocatus diaboli? Podstrčím ještě něco, návrh: vypustit ze znění zákona slůvko **jen**. A aby to bylo úplně zřejmé, tak je možné zákon nazvat: **Zákon o státem garantované zdravotní péči**. Vedle ní by tedy mohla existovat sféra negarantovaná, svobodná, v níž by mohli působit léčitelé, postižitelní ovšem v případě poškození pacienta podle série paragrafů, které má náš občanský nebo trestní zákoník k dispozici. Klamavá reklama, podvod, poškození zdraví z nedbalosti atd. atd. Také lékaři, kterým Česká lékařská komora, jak stále doufám, časem zakáže používat metody neodpovídající poznatkům současné vědy a tedy znění Etického kodexu, by mohli svou homeopatii a ostatní absurdní metody používat jako léčitely v rámci péče negarantované, a stejně tak by se mohla provádět devitalizace „na přání a riziko“ pacienta, zatímco intenzivní racionální výzkum této metody by vedla akreditovaná vědecká pracoviště.

Čekáme na Vaše odpovědi a předem děkujeme.

Sdělení o lidském údělu Sekulárně humanistické pojetí

Rudolf Battěk

Redakční poznámka: V poslední době se ozvaly mezi našimi členy hlasy, že jsme příliš zaměřeni na filozofické problémy a je dokonce zpochybňována vhodnost založení naší filozofické, nebo snad přesněji společensko-vědní sekce. Není ovšem filozofie jako filozofie. Ta postmoderní filozofie je v příkrém protikladu k racionální vědě a jsme jejími oponenty. Naproti tomu humanistická filozofie odpovídá našemu pojetí a našim cílům. Vždyť zakladatelem skeptického hnutí a stále předsedou světové skeptické organizace CSICOP je humanistický filozof, prof. Paul Kurtz. Jeho názory známe dobře z našich úvodníků ve Zpravodaji. Podrobněji se s jeho humanistickým krédem můžeme seznámit v jeho knize „Zakázané ovocie – Etika humanismu“, kterou vydal ve svém bratislavském nakladatelství Rastislav Škoda. Zcela stejně je filozofické přesvědčení ing. R. Battěka, předsedy naší filozofické sekce. V duchu jeho následujícího humanistického vyznání jsou také vedle rozpravy v této naší sekci.

Motto: „Každý známe jen jednu epochální éru, epochu času svého žití“
John Baker

My lidé svým chováním a úsilím, svými zájmy a tvořivostí vydáváme o sobě, o svém lidství dostatečné svědectví. Jsme sebedělujícími se tvory v řádu pozemské přírody. Vystupuje-

me do probíhajícího nekončícího lidského příběhu v předem neurčeném čase bez možnosti svůj vstup do života ovlivnit. Snad právě proto máme touhu i potřebu, generace po generaci, jako jednotlivci domýšlet a hodnotit své prožívání, **vyslovovat své krédo, svoje představy o světě, společnosti a člověku.**

Ve svém dospělém životě se běžně ocitáme před nutností **volby a rozhodování**. Každá naše volba může být natolik svobodná, nakolik je svobodné a nezávislé naše vědomí, naše morálně ideová integrita – étos naší osobnosti. Ale víme a cítíme, že žádná volba a rozhodnutí nejsou bezmezná, nemůžeme usilovat o všechno a dosáhnout všeho o co stojíme, po čem toužíme, co si dokážeme představit, ale nikoli už uskutečnit.

Předmětem naší volby je také představa o lidském životě a obklopujícím vesmíru, buď jako předurčeného stvořitelského aktu nebo jako neuzavřeného, nedokončeného i nepředurčeného lidského příběhu, jehož počátek i konec je svázán s pozemským časoprostorem a představou nekonečného vesmíru v jeho rozpínavém kolotání.

V našem prožívání skutečného a imaginárního, toužebně chťeného a ne vždy dosahovaného, smysly ověřovaného a mýtického vnímáme trvalý svár ovlivňující naše životy. V tomto sváru se objevují dva pilíře, dvě dominanty lidského poznání: **zrození a smrt**. Úvahy o nich nás přibližují k hlubšímu a bytostnějšímu porozumění našemu pozemskému pobývání.

Ze všech artefaktů přírody, jež vznikly na Zemi, jsme my lidé nepochybně tvory unikátními a výjimečnými. Nic a nikdo nevládne v řádu pozemskosti vyšším vědomím než člověk: **jsme tím nejzazším, k čemu dospěla evoluce.** A tato před-

nost a výjimečnost nás s mravní důsledností dovedla kromě respektu vůči jiným formám života k mnoha dalším poznatkům.

Poučení dějinnou zkušeností vznikání a zanikání, pohybu a změny, smiřujeme se s faktem, že ani člověk se nemůže vymknout **řádu proměňujícího se bytí, spontaneity a neurčenosti**. Tak jako v průběhu času zanikají a odumírají z nejrůznějších příčin nespočetné formy života, zanikne a vymře i lidský rod. V případě člověka je však možné, že se zničí sám svou vlastní technologií násilí a ničení. Právě v současnosti vidíme, jak toto násilí dospělo do podoby vrcholně nenávistného a zřůdného terorismu, motivovaného náboženskou mytologií sebeobětování pro „život věčný“, masovým vyvražďováním jiných lidských bytostí.

Síla člověka, a připustíme, i jeho velikost spočívá mimo jiné v **odvaze k nejistotě**, ve smíření s mnoha nejistotami, které jako nezodpovězené otázky provázejí naše životy. Nejistota poznání polarizuje s nejistotou mýtu, ale oba póly, skutečnost vědění a skutečnost imaginace nejsou slučitelné, stejně jako věda a náboženství. Sekulárně humanistické pojetí světa se opírá o racionální rozvahu umožňující různá tvrzení ověřovat, testovat a tím dospívat k určité míře pravdivosti. V tom spočívá kouzlo i trápení našeho věčného sporu o pravdu. Je v něm skryto úsilí a vůle člověka pravdu hledat a neustrnout na dosaženém stupni poznání – i v tom se odráží síla a velikost člověka.

Lidské vědomí je také ovšem zdrojem **pocitů, emocí**, které významným způsobem prohlubují naše prožívání. I sebechladnější racionální úvaha v sobě vždy obsahuje emotivní náboj, a záleží v jaké vyváženosti nebo přesahu jedné či druhé složky se vědomí nachází, v jakém napětí svár citů a rozumovosti probíhá. V procesu poznávání stojíme vždy před potřebou uvědomit si a posoudit míru prospěšnosti nebo zkraslenosti obou těchto složek.

Pojem **vědy** lze rovnomocně přiřadit pojmu **rozumu**, zatímco náboženství je vždy spojeno s nadrozumem, iracionalitou, mýtem. Věda a náboženství, ač

spoluexistující složky v životě společnosti, nejsou slučitelné. Spočívají totiž na protilehlých pólech lidského vědomí a jsou tudíž z podstaty věcí hluboce odlišné, vzájemně nezastupitelné. Fakt, že jedinci zabývající se vědou jsou současně nábožensky věřícími lidmi, tedy racionalisty a současně mýtofilny, je problémem jejich sice neškodné, ale rozporné bipolární identity, nikoli důkazem slučitelnosti vědy a náboženství.

Proces prohlubujícího se vědění rozšiřuje poznatky o postavení všech tvorů na Zemi a tím tedy i řadu **bezpečných jistot**, tj. dostatečně ověřených, nikoli absolutních pravd. **Rozumovost vědy** vylučuje postupně naše omyly a mýty, jimiž je naše existence provázána. „*Rozum je základní a nejdůležitější životní nástroj člověka... Nic lepšího než rozum nemáme a mít nebudeme*“ (Jiří Krupička, *Renesance rozumu*, str. 13).

Pomocí mýtů si člověk doplňoval své nevědění, „černé díry“ svého poznávání, četné nejistoty, jež ho trápily, tížily, udivovaly a zneklidňovaly. Vždy, v každé fázi svého dějinného pobývání člověk toužil, a dosud mnoho lidí touží po ucelené, uzavřené, finální představě o světě, společnosti a o sobě samém, což se domnívá nalézat v náboženské víře. Proti této touze stojí filozofická rozvaha se svým kritickým myšlením opírajícím se o vědu, a snahou a úsilím porozumět bytí. Toto pojetí ponechává trvale otevřený prostor pro rozvíjející se poznání.

Z vědeckého přístupu postupně vyrůstaly soudobé názory na život a přírodu. Sekulárně orientovaní jedinci nejsou závislí na žádném náboženském učení, náboženské ideologii, na žádné teologii. Místo toho přijímají jako základní myšlenku lidského sebehodnocení tezi, že počátkem a východiskem, ale i cílem každé rozpravy a sdělování o člověku je člověk sám, nezpochybnitelně existující tvor, hmotně předmětná součást světa a vesmíru. A člověk, nadán kvalitami svého vědomí, uznává a přijímá jednu z nejvýznamnějších hodnot, **mravní odpovědnost** za své chování a činy, za stav a vývoj společnosti a pozemské přírody – matky Země.

Proč jsem vstoupil mezi Sisyfy?

Stanislav Stempel

Každý měsíc vstupuje do našeho klubu několik nových členů. Jakou mají motivaci? Co o nás vědí? Jaké mají představy o našich možnostech?

Něco z osobní historie: S jedinou výjimkou, které se budu věnovat níže, nezkřivil mi nikdy cestu žádný numerolog, chiroman, vykladač karet či astrolog, nikdy jsem nenavštívil žádného léčitele. Je možné, že bych se stykem s nimi upřímně bavil. Nebo nudil či rozčiloval. V každém případě by mi bylo líto peněz a času. A pak se jednou v pražské prodejně technické literatury při placení nečekaně zmocnila mé ruky pokladní, a než jsem se zmožil na jakoukoli reakci, už nahlas komentovala čáry na mé dlaní. Prý je mám zajímavé. Vzápětí se mi dostalo pozvání k ní do bytu, kde mi prý udělá horoskop. Nasadil jsem útrpný úsměv (doufám, že se mi to podařilo) a jemně leč zásadně odmítl. Dáma sice tvrdila, že k ní chodí pro rady spousty významných lidí, například jeden úspěšný advokát je úspěšný právě proto, že ctí její horoskopy, ale byl jsem neoblomný.

Skutečně vážně jsem se nad lidskou iracionalitou, navitou a nebezpečím plynoucím z pavěd a podivných a ještě podivnějších sekt začal zamýšlet po několika zveřejněných případech úmrtí chudáků, léčených léčiteli, po odhalení exministra Baudyšeho coby astrologa, po scénách, které jsem několikrát pozoro-

val v pořadu Věštírna na TV Nova a zejména po hromadných sebevraždách vzdělaných lidí v USA a (tuším) ve Švýcarsku. Suicidium volili tito lidé v nepochopitelné a zmatené víře, že blížící se kometa Hale-Bop není kometa ale kosmická loď s Ježíšem na palubě. Jedinou možností, jak na ni dostat svoji duši, kterou loď poté dopraví do ráje, mělo být „odvržení tělesné schránky“.

A co dál? Nalezl jsem spřízněné duše – klub skeptiků Sisyfos. Sisyfy také spojuje víra: ale v rozum, víra ve vědu a víra v jedinou možnou cestu pokračování civilizace – cestu s vědou a technikou. Netuším, zda náhodou neexistuje celosvětové spiknutí všemožných šarlatánů a jiných kejklířů, které by mělo právě za cíl změnit svět na svět bez rozumu, bez vědy a bez budoucnosti, nebo v tomto směru alespoň experimentovat. Myslím že s pravděpodobností hraničící s jistotou takové vědomé spiknutí neexistuje. Ale není třeba se stavem zabývat, aby jako vedlejší produkt pokoutního vydělávání peněz ovlivňováním psychiky lidí či jejich „léčbou“ nedošlo k otřesům ve společnosti – státu? Můj pud sebezáchovy mi jemně našeptává že ano. Tuším, že všichni členové Klubu mají pud sebezáchovy a soudím, že jim našeptává totéž.

Klub skeptiků sice existuje, ale je málo znám. Nedivím se. Rozumné chování není vidět. Je šedivé, nepřitažlivé. Zábavné jsou nesmysly, přitažlivé extravagance. Takže se nedivím, že o Sisyfovi není v mediích málem vidu aniž slechu. Sám jsem se o něm dověděl z kratičké novinové noticky loni.

Stručně se zde zmiňoval akt vyhlášení Bludných balvanů. Myšlenka se mi líbila, jméno uvízlo v hlavě. Naštěstí mám přístup k internetu. Prakticky hned poté, co jsem ho jakž takž zvládl otevřel jsem si Sisyfovy stránky a všechny znalosti o něm čerpám z nich. Samozřejmě je to lepší než nic, ale astrologové, chiromanři, věštcí, kartáři, numerologové, léčitelé ... jsou v denním osobním kontaktu s lidmi a to za podpory artilerie sdělovacích prostředků. Není internetová hráz jen slabou větvičkou napříč potoka? Voda se na ní zčeří a zavíří, ale teče dál a dál.

Chápu, že SISYFOS je klubem, ve kterém ti nejdůležitější členové – vědci – nemají příliš času (a k tomu ani zrovna závatný příjem), takže není možné od nich chtít nekonečné přednášky a besedy v kdejakých vískách – nota bene zadarmo či dokonce ještě s tím, že si zaplatí i cestu.

Co s tím? Upoutat na sebe přednáškami a dialogy s veřejností pozornost zpočátku alespoň městských či regionálních novin a televizí. Myslím, že na radnicích by nemusel být až tak velký problém najít podporu. Kde takové setkání s veřejností uspořádat? Doufám, že za symbolický poplatek či zcela zdarma by to bylo možné v mnoha školách, ať už středních, či vysokých. Kdo by měl akci propagovat? Přirozeně členové. Máme přece všichni své příbuzné a známé a ti mají zase své příbuzné a známé atd. atd. S několika jednoduchými upoutávkami v rukou by se mohla probudit zvědavost docela slušného množství lidí (zejména, kdyby byla akce navíc zdarma). Pokud se podaří proniknout (byť jen čas od času) do rozhlasu či TV, měly by být vysílací časy aktuálně oznamovány na internetových stránkách SISYFA.

Pražské noviny Metro uveřejnily 10. 2. 1998 bezmála dvoustránkový článek jistě Jenny Nowak, podle níž upíři skutečně existují (a to prosím paralelně s ostatními živočichy jako samostatný druh, přičemž jejich původ je v astrálu) a živí se metafyzickou, nehmotnou částí lidské krve. Jako důkaz uvedla

kosterní pozůstatky, vykopané 1966 v Čelákovících. Údajně byly rychle uklizeny, protože nezapadaly do evoluční teorie.

Kéž by se podařilo přesvědčit alespoň některé noviny a časopisy, že by měly v zájmu objektivitu (vyslyšme i druhou stranu) uveřejnit po takovýchto šílenostech alespoň kratičký komentář k alespoň některým tvrzením osob, jako ona J. Nowak. V tomto případě by asi stačilo popsat, co se v Čelákovících tehdy vlastně vykopalo a informovat, kde že to (zaručeně právě TO) je k vidění + nějaká zmínka o DNK.

Redakční poznámka: Naše možnosti lze demonstrovat na případu vykopaných úpírů a jejich článku o nich. Pokud bychom chtěli tuto zprávu zpochybnit, musel by někdo z nás vynaložit mnoho energie, cestovat, zjišťovat na místě fakta, vyzpovídat lidi, kteří u vykopání „úpírů“ v r. 1966 byli, pokud ovšem žijí a byli by ochotni o tom mluvit. Takový svědek ovšem může být přesvědčen, že našel úpíra, už proto, aby jeho svědectví bylo fascinující a on s ním. Mělo by se zjistit, kde kostry skončily, pokud v hrobech, bylo by ideální vynutit si jejich exhumaci a požádat spřízněné antropology, aby je prozkoumali. (Investigativní úsilí může také šokbrtnout o prostý a pravděpodobný fakt, že je to všechno vymyšlené, a nic takového se nestalo.) Skeptik, který by všechno toto podstoupil a sepsal o tom zprávu pro média, může pak zjistit, že o jeho článek není nikde zájem, zrovna se třeba bude prověřovat výskyt čarodějnic u nás. Pustí se tedy honem do vyvracení zpráv o čarodějnicích? Nelze dokazovat, že něco neexistuje. Přinést důkazy a obhájit své tvrzení by měl ten, kdo takovou „informaci“ šíří. Ovšem že ho to ani nenapadne. A nejsou nástroje, které by ho k tomu přinutily. Názorná ukázka bláznivé současnosti, kvůli níž máme ve znaku a v názvu SISYFA. (Věra Nosková)

Fejeton

Zhrzená čarodějnice

Věra Nosková

Upřela na mě palčivý, obviňující pohled a pomalu a výrazně řekla: „Povídá se o tobě, že jsi byla čarodějnice. Jenže prý ses kvůli něčemu nepohodla s čarodějnickou komunitou, a tak jsi založila Klub skeptiků, aby ses pomstila.“ Nervózně jsem se zasmála. Spisovatelka známá prudkou verbální inteligencí a ostrým jazykem bez úsměvu vyčkávala. Nechtělo se mi věřit, že by se oblbvala takovou středověkou ptákovinou. Pomalu jsem upjela ryzlink, abychom získaly obě čas. Jistě vymyslí lepší fór, a tenhle nepovedený jím přebije. Zkusila jsem na ni znovu pohlédnout. V očích jí planuly inkviziční ohně. Měla mě prokouknout, to bylo jisté. Začala jsem jí ten blud neuměle a naivně vymlouvat, i když vím, že bludy se vymlouvat nemají. Kroutila jsem se jako zmije, zírala jako sova, tékala jako netopýr a v duchu prskala jako černá kočka – tak jsem se zřetelně viděla v jejím nebozezím pohledu. Říkal mi: jen se projevu, vymlouvej, zapírej – všechno jen potvrzuje tvoje zhrzené čarodějnictví.

Kolem nás kvasil společenský večer, korzovali lidé z kultury, herci, psavci, televizní tvůrci, redaktoři rozhlasu, slavný spisovatel smáčel fešácký knír ve víně, muzikanti hráli a kolem Mánesa se líně posunovala staříčká Vltava. Kraloval voňavý podvečer. Drobná společnice inkvizitorky ztuhla, nevěřicně si mě prohlížela a strnule se usmívala.

Pod jakou záminkou se odporoučel? Než jsem vymyslela vhodnou strategii, drobná společnice se smířlivě zasmála: „A já jsem taky skeptik!“ Pookřála jsem. V takovou podporu jsem nedoufala. Vída, skeptik všude bratry má, jako ten Slovan. „Jsem totiž ve znamení střelce, a to jsou skeptici.“ Jasně, zasmála jsem se. Chtěla jsem se konečně zvednout od stolu, ale dáma se s milým úsměvem obrátila výslovně ke mně, jakoby mě chtěla v mém

zhrzeném čarodějnictví utěšit a děla. „Měla jsem myom, nic vážného, ale doktoři hned chtěli, abych šla na kudlu. Znáte je!“ V duchu jsem zaúpěla: Kdo by je neznal! Chtějí lidi jen řezat a cpát do nich chemii! „Šla jsem za léčitelem,“ pokračovala s nepřírozenou rozjařeností drobná společnice. „Ne že bych mu věřila,“ zasmála se ironicky. „Máchal kolem mě rukama a já si říkala, ty toho tak svedeš! Jenže když jsem šla pak zase k doktorce, tak zjistila, že myom je o hodně menší. Něco ti léčitelé přece jen umějí. Nevím jak to dělají, ale funguje jim to!“ A od lékařky jste žádné léky neměla? hlesla jsem pro pořádek. „Kdepak. Chemii do sebe nikdy necpu,“ řekla opět nápadně vesele a pustila se do líčení druhé návštěvy dalšího léčitele. Scénář byl stejný. Choval se legračně, ona se v duchu smála, ale pak zjistila, že ji uzdravil. Skončila opět tím, že je sice skeptik, ale co zažila, to se nedá odbýt mávnutím ruky. Mohla jsem se s ní přit, jenže jsem jaksi vycítila, nejspíš s čarodějnickou intuicí, že blafuje, fabuluje, lže a vodí mě za nos. Dostala jsem vztek a zároveň šílený nápad, že si na čarodějnici zahraju, a ty ženské vyděším. Upřu na ně planoucí zrak, něco zamumlám, vztáhnou k nim ruce ve velitelském gestu. Prostě je normálně uřknou. Jenže jsem vycítovala tu tenkou hranici dělící ony dámy od psychotických bludů. Tenhle vtíp by neocenily. Připomněla jsem si také malkot českého rybníčku, kde se vtíp ústním podáním může změnit v blbý žvást, kde stačí málo, aby byl člověk odsouzen a co je horší, zařazen. Dnes už je dost lidí, kteří by v mé čarodějnictví uvěřili, a mohla bych tím poškodit věc skepticizmu, mému srdci drahou.

Nedávno mě komentátoři mého článku na Neviditelném psu pro změnu obvinili z honu na čarodějnice. To za to, že jsem se pokoušela založit občanské sdružení poškozených léčitelů. Léčitelé, kteří člověka okradou, vyděsí vymyšlenou diagnózou, podrazí,

nechají umřít, totiž podle nich nikdo obviňovat nesmí. Proč? Přece proto, že by se tím omezila jejich osobní svoboda děsit, okrádat, podrážet a nechávat lidi umřít. Pro tyhle kritiky nejsem bývalá čarodějnice, ale pro změnu inkvizitorka. Nejradši bych prý ty dobrodince nechala upálit.

Večírek v Mánesu skončil přesto báječně. Obkroužili jsme skvělého pianistu a houslistu a zpívali jsme s nimi staré dobré fláky. Zdálo se nám, že jsme motýl, který si vzal do hlavy, že vítr vane pouští a krajina je posedlá tmou. Stála jsem vedle své bývalé přítelkyně co věří na černou a bílou magii a na čarodějnice, a zpívaly jsme jako před dvaceti lety na domácích mejdanech prozpívány do rána. Její duše rozsvítila auru pozitivních emocí, skeptici auru nemají, takže já jsem měla jen normální radost.

Doma jsem si následující den listovala v novinových výstříchcích. Jeden z nich líčil osudy žen obviněných z čarodějnictví v Indickém Biháru. Za posledních deset let jich tam prý bylo zavražděno 536. Ženy, které jsou zde označeny jako čarodějnice, třeba proto, že ve vesnici někdo zemře na tuberkulózu, bývají oběšeny, rozsekány nebo upáleny. Hlavy jejich dětí roztlučeny kamením. Někdy je čarodějnice ušetřena, jen jí vesničtí mužové vytlučou zuby a usekají prsty. Tak činí vzdálení ideoví spřízněnci české intelektuálky a spisovatelky, v jejichž očích jsem viděla planout inkviziční ohně. Ti chlapi jsou

postiženi toutéž představou, také ukazují prstem na „čarodějnice“. Ale mohou navíc činit a také činí.

Nějak mě přešel humor. Svět je drsný. Blbnutí s magií je na Západě v módě. Indie je se svou blábolivou moudrostí v módě. Bůhví co nás ještě čeká, jurodivá přítelkyně.

Soužití přírodních a společenských věd

Čeněk Zlatník

Pád železné opony ... patří dozajista ke klíčovým událostem končícího 20. století. Je pozoruhodné, že odborníci v příslušných společenských vědách nebyli s to tuto událost století předpovědět. ... Jsme přesvědčeni, že i tam, kde se zdá, že slo dlohá léta dominuje, má konečné slovo a režii událostí ve svých rukou Bůh.

Pokoj a dobro. Česká biskupská konference. Praha, září 2000.

V současnosti nabývají na intenzitě diskuse o hranicích vědeckého poznání a o vztazích mezi společenskými a přírodními vědami. Autor příspěvku je přesvědčen, že tyto nijak nové otázky jsou zajímavé nejen pro vědce a filosofy, ale i pro učitele, kteří často pracují na pomezí obou typů vědních disciplín.

Lze vytýkat vědění, že nepředpověděla pád komunismu, jako dokáže předpovědět návrat Halleyovy komety? Taková výtka je zjevně neoprávněná. Kdyby totiž bývala existovala taková předpověď, uskutečnila by totalitní moc opatření k odvrácení pádu. Byla tudíž taková předpověď nemožná. Objektivita poznání je v tomto případě znesnadněna totožností objektu a subjektu poznání. Z nepředvídatelnosti některých společenských nebo přírodních událostí ovšem neplyne, že do sledu příčin a následků zasahují nadpřirozené síly.

Pro zjednodušení dále uvažujeme pouze o vědách empirických, ponechme stranou spekulativní a formální vědy jako je filosofie, teologie, matematika, logika ap. Budou nás zajímat vzájemné vztahy mezi vědami společenskými (vědami o člověku a společnosti jako je psychologie, pedagogika, sociologie, politologie, ...; v níže citované literatuře se též hovoří o vědách humanitních nebo kulturních) a vědami přírodními (jako je fyzika, biologie, fyziologie, medicína, ...). Všeobecně se uznává, že mezi oběma typy věd zeje propast. Užívají různých metod, jejich výsledky jsou formulovány s různou mírou určitosti a jsou přijímány s různou mírou závaznosti.

Přírodní vědy se těší autoritě, dospívají k spolehlivým závěrům, jejich výsledky mívají bezprostřední praktickou využitelnost. Poznatky přírodních věd leckdy bývají bezprostředně

srozumitelné jen specialistům a mnohdy ani těm ne. Tyto poznatky je třeba veřejnosti přetlumočit, popularizovat, vysvětlovat, jinak hrozí nebezpečí jejich nedostatečné společenské podpory a různých nedorozumění. Novodobá přírodověda je vzdálena „přirozenému“ světu hodnot, smyslu, významu. Ve spojení s technikou („technověda“) bývá považována za viníka dnešní civilizační krize; je otázka, zda právem. Společenským vědám bývá vytýkáno, že nejsou dostatečně exaktní, matematiku užívají spíše jen okrajově. Přínášejí prý málo důležitého a nového, bývají zneužívány politiky. Nejsou kumulativní, jejich poznatky působí dojmem libovůle, nevědeckosti, zaostalosti.

Ve zjednodušení nejprve uvedeme tři protichůdné pohledy na tento problém.

Rozpor přírodních a společenských věd je dán povahou věci

Smířlivé stanovisko vyzývající k porozumění zastává český lékař Cyril Höschl v [1]. Vychází z Popperova kritického racionalismu, kde vědecká metoda je neustálou konfrontací teorií s fakty, kde věda pracuje se soustavnými pokusy o vyvrácení (falzifikaci) svých teorií.

Höschl tvrdí, že vědecké pokusy uspořádané tak, aby mohly falzifikovat hypotézy, jsou proveditelné pouze v měřítku srovnatelném s délkou lidského života a tato podmínka nebyvá u společenských věd splněna. Tam, kde chybí falzifikace teorií, tam není možné odhalit zákonitosti. Popperovský vědecký přístup není tudíž uskutečnitelný na dlouhých časových škálách. Autor říká: „Snažím se zde zdůraznit, že čas působí jako podmínka omezující možnosti vědy a vytvářející absolutní horizont naší nevědomosti“.

Za další omezující faktor poznání je pokládán stupeň komplexity studovaného systému. Je akceptován názor F. A. Hayeka, že „není možno, aby lidský mozek pochopil systém, který je komplexnější než mozek sám. Právě takový systém však představuje lidská společnost“.

Höschl uvažuje: „Mají historické události své příčiny? Jestliže vědecká metoda není na historické události aplikovatelná, a není tudíž možné historické události předvídat, můžeme

dnes říci snad jen to, že je-li v historii nějaká kauzalita, pak nemáme nástroje ani způsoby jak ji odhalit.“

Syntéza přírodních a společenských věd jako kosmická výzva

Slovenský biolog Ladislav Kováč [2] přistupuje k vědeckému poznání rovněž z pozice Popperova kritického racionalismu. Na rozdíl od Höschla vnímá rozpor mezi přírodními a společenskými vědami jako velmi tíživý, v jeho řešení spatřuje záchranu ohrožené civilizace, ba dokonce záchranu lidstva, které je snad v kosmu jedinečné. Zastává názor, že společnost si nemůže nadále dovolit obětovat miliony lidských životů na falzifikaci teorií o společnosti, jakou byl marxismus nebo fašismus. (Mohli bychom zlomyslně dodat: ... nebo obětovat stovky miliard korun na falzifikaci hypotéz o rychlé transformaci české postkomunistické ekonomiky.)

Specifika obou typů věd podmíněná mírou komplexity předmětu bádání Kováč nepopírá; nehodlá však jimi omlouvat zaostalost společenských věd. Kováč volá po syntéze, která má přibližovat metody společenských věd metodám přírodních věd. Tím se posílí zejména účinnost a kumulativnost společenských věd. Pak však pomine jejich dnešní intuitivní srozumitelnost, protože pro hluboké pochopení psychosociálních jevů již nevystačíme s lidským pojmovým aparátem makrosvětla, podobně jako s ním nevystačíme při poznávání mikrosvětla nebo megasvětla.

Na rozdíl od Höschla nehovoří Kováč o mezích poznání. V cestě poznání spatřuje bariéry, které byly a jsou historicky překonávány. Velmi významným překročením bariéry poznání bylo opuštění vševysvětlujících mýtů náhradou za testovatelné (byť zprvu pouze spekulativně) hypotézy při zrodu řecké filosofie. (Kováč míní, že člověk se mýtů nikdy zcela nevzdává, ani v novověké vědě ne. Píše: „ačkoli je protikladná mýtům, věda povstala z mýtů a hypotézy, které se ve vědě testují, jsou mýty vždy více-méně kontaminovány“.) Antická věda nedokázala překročit „Aristotelovu bariéru“ bezprostředního smyslového pozorování, uvažování a intuice. To se zdařilo teprve novověké experimentální přírodovědě. Ta byla od svého vzniku v 17. století do konce 19. století omezoována „Kantovou bariérou“ apriorních představ o prostoru a času, představ o mechanickém determinismu aj. Kantova bariéra je ve 20. století překračována teorií relativity, kvantovou teorií aj.; člověk tu již musí překonávat jemu vlastní koncept makrosvětla. Do oblastí za Kantovou bariérou lidská mysl proniká pomocí matematiky a přijímáním „rozporných“ komplementarit jako jsou částicově vlnový dualismus nebo koncept časoprostoru. Pro poznání člověka a společnosti je podle Kováče rovněž třeba překročit Kantovu bariéru a přijmout komplementaritu člověka jako svobodné bytosti na straně jedné a otroka genů a memů na straně druhé.

Na rozdíl od Höschla spatřuje Kováč i ve společenských vědách schůdné možnosti experimentování a tudíž možnosti falzifikace hypotéz. Píše: „I vědy svojí povahou v podstatě popisné měly by usilovat o experimentování ...Vědecká ekonomie, politologie, sociologie mohou přikládat nad sociální dynamiku poznávací rastry a každé políčko rastru považovat za laboratoř a dění v něm za experiment. Až se tyto vědy obohatí o nová experimentální zařízení a techniky, mohly by přímo konstruovat též své specifické experimentální modely. Jejich rozvoj by to značně urychlilo ...“

Sbližování obou typů věd považuje Kováč za dlouhodobý (mezigenerační) proces, který snad již započal a který má být stimulován především institucionálně: „mělo by dojít k masovému přesunu priorit od přírodních věd a technovědy ke kulturním vědám. Nejlepší mozky lidstva by měly přemýšlet nikoli nad konstrukcemi stále výkonnějších čipů a nad technikami klonování ovcí, ale nad povahou poznávání, vědomí, emocí, nad fungováním politických a ekonomických institucí, nad lidským štěstím. Nejenom přemýšlet - empiricky zkoumat!“

K podobným závěrům o cestě nezbytného sjednocení věd dospívá E. O. Wilson v knize [3]. Jisté rozdíly v přístupech Wilsona a Kováče nejsou pro tuto úvahu podstatné.

Syntéza věd z pohledu postmoderny

Existují i jiné cesty, kterými lze přírodní a společenské vědy

sblížovat. Podle knihy [4] biologa Antona Markoše se má činit opak toho, po čem volá Kováč. Přírodní vědy mají přestat klást jednostranný důraz na metodu experimentu, mají přijmout (asimilovat) metody osvědčené ve vědách společenských a obsáhnout tím i jejich zkušenost. „Jde především o metody hermeneutické, metody neustálého kroužení od celku k částem a od částí k celku, o neustálé přihlížení ke kontextům, zkušenosti, smyslu, ba i kráse.“ [4, s. 36] Markoš je přesvědčen, že právě biologické vědy mají šanci průkopnickky proniknout „hladinou“, na níž se obě sféry lidského poznávání střetávají.

Markoš osloven pracemi H. G. Gadamera a M. Heideggera filosoficky vychází „z pozic ontologie hermeneutického kruhu, která zdůrazňuje historičnost veškerého poznání skutečnosti a experimentální vědu považuje jen za speciální odnož tohoto poznání. Tento pohled zdůrazňuje, že nahlížení světa je odrazem kulturního kontextu, zkušenosti.“ O tradičním přírodovědci – pozorovateli, který má předmět poznání mimo sama sebe, Markoš říká: „Jeho myšlení musí po dobu pozorování zastavit vlastní změnu, vyloučit jakoukoli spekulaci. Poznat svět však je úkolem vědomí, které samo je do světa vnořeno a participuje na skutečnosti. Tím vzniká prostor pro hermeneutiku, nauku o umění výkladu.“ [4, s. 42]

Na jiném místě píše: „Předpokladem poznání je tedy určitá 'měkkost', mnohoznačnost pojmů, a jen ta zaručuje otevřenost jazyka směrem ven z tautologického zacyklení bezrozporných vět. Pak ovšem je poznání, vyznání se ve světě, úkolem nanejvýš hermeneutickým.“ [4, s. 93] Poznamenejme, že takové poznání, které programově akcentuje pojmovou vágnost, se vzdává matematiky jako svého nástroje.

Podle Markoše by úsilí o sjednocení mohlo jít ještě dále. „Mohlo by vyjít z kosmologického předpokladu, že veškeré jsoucno je živé. ... Nejen já jsem duší vyznačující se spontánní a intencionalitou, ale tyto vlastnosti jsou inherentní veškeré skutečnosti.... Cestou poznání skutečnosti by pak byla kontemplace, soustředěné volní úsilí a zasvěcení. V humanitních vědách není takové uvažování neobvyklé.“ [4, s. 45]

V Markošově knize nacházíme mnoho zajímavých informací o rozmanitých (i již opuštěných) koncepcích biologie 20. století a rovněž polemiky s Kováčem, Wilsonem a jinými „redukcionisty“ a „scientisty“. Tato kniha rozhodně stojí za přečtení.

Lze rozmanité koncepce sjednocení sjednotit?

Každý z uvedených pohledů má bezpochyby určité dílčí oprávnění. Sotva však lze dospět k jejich uspokojivé obecně přijatelné syntéze. Autor tohoto příspěvku může nejvýš nabídnout názor podpořený vlastní zkušeností.

Studoval jsem matematiku a fyziku a po většinu aktivního věku jsem působil jako učitel matematiky na technické vysoké škole. Zabýval jsem se aplikacemi matematiky a didaktikou. Úzce jsem spolupracoval s kolegy matematiky, s techniky, psychology a pedagogy. Poznal jsem tu vzácné interdisciplinární porozumění. Bohužel jsem býval rovněž svědkem trapných projevů opovržení společenskými vědami na straně jedné a matematikou na straně druhé.

Většina pedagogických reforem a inovací, které jsem zažil, se udála z iniciativy „osvícených“, kteří byli momentálně u moci, čímž netvrdím, že byly všechny jejich zásahy špatné. Pedagogika jako věda by rozhodně mohla a měla nabízet více, ale k tomu je třeba omezovat neplodné spekulace, podporovat její exaktnost a odpovědnost. Tento trend zřejmě začal, sleduji ho, ale přiznám se, že nedovedu odhadnout jeho tempo ani skutečnou efektivnost.

Jsou mi tedy blízké názory Kováče a Wilsona. Nerozumím však jejich mesianismu. Je opravdu dnešní civilizační krize (především) krizí poznání? Nejde v ní spíše o krizi morálky nebo krizi mechanismů fungování společnosti? Wilson píše: „Nyní nestačí říct, že procesy historie jsou pro redukcionistickou analýzu příliš složité. To je kapitulace světského intelektuála, pokleslá modernistická obdoba Boží vůle.“ [3, s. 335] Nemohu souhlasit s tím, že výše uvedené názory Höschla nebo Markoše jsou kapitulantské; pokud těmto autorům rozumím, oni vstupují do akademických diskusí a nikoli na válečné kolbiště.

Mám vážné výhrady k hermeneutickému pojetí A.Markoše

prezentovanému v knize [4]. Dnešní přírodověda vychází z předpokladu rozlišení objektu a subjektu poznání. Tato notická aproximace je úspěšná, její opuštění by vedlo k závažným omezením v empirické vědě. Existují jiné než spekulativní důvody k takovému metodologickému obratu? Pokud je mi známo, neexistují. Markoš tvrdí, že ano a odkazuje se na výroky renomovaných fyziků, proti kterým lze uvést opačné interpretace jiných renomovaných fyziků. Úspěchy dnešní matematizované fyziky jsou přitom evidentním argumentem proti hermeneutické alternativě v přírodovědě. Škodlivost postmoderních výkladů spatřuji v tom, že se využívá jejich intuitiv-

ní přitažlivosti k široké propagaci neadekvátních představ o stavu dnešní vědy.

Literatura

- [1] Höschl, C.: Přírodní a humanitní vědy: dva světy? Vesmír 78/9 (2000), s. 487 – 490.
- [2] Kováč, L. Potreba syntézy přírodních a kulturních vied. Vesmír 78/9(1999) – 79/2 (2000).
- [3] Wilson, E.O.: Konsilience. Nakladatelství Lidové noviny, 1999.
- [4] Markoš, A. Tajemství hladiny. Nakladatelství Vesmír, Praha 2000.

Zprávy, informace, nápady, návrhy ...

Webová stránka Sisyfa

zpráva nového webmastera Pavla Vachtla

Vážení členové a příznivci SISYFA, vzhledem k velké časové zaneprázdněnosti předchozích webmasterů a jejich častým výměnám došlo k jistě nepříjemné neaktuálnosti obsahu naší www stránky. Budeme se teď snažit, abychom tuto věc dali postupně do pořádku. Od nynějška zde budete tedy opět pravidelně moci vídat např. čerstvé programy přednášek, na které jste byli zvyklí, postupně dojde také na aktualizaci našich dalších materiálů. Dále – Server hyperlink často dost pomalu reaguje na FTP-upload nových souborů - proto uvažujeme výhledově o použití jiného serveru (stávající adresa <http://sisyfos.hyperlink.cz/sisyfos/> však bude přesto nejméně 1 rok zachována a na případnou změnu budete včas upozorněni). Uvítáme jakoukoliv nabídku na hosting našich stránek zdarma, např. v univerzitním či akademickém prostředí.

Vydat seznam Sisyfů by nebylo jednoduché

Mnozí se žádosti členů SISYFA, aby byl pro naše potřeby vydán seznam všech členů. Mohli by se snáze kontaktovat v jednotlivých regionech, obohatilo by to jistě naše aktivity i společenský život. Vydat a všem rozeslat adresář našich členů spolu s číslem Zpravodaje by nebyl problém, ale zákon na ochranu osobnosti to nepřipouští bez souhlasu dotčených osob. Takže chceme zkusit sice trochu obtěžující, ale jediný možný způsob. Kdo ze skeptiků by nebyl proti tomu, aby se v takovém sešitku – jen pro potřeby našich členů - kontakt na něj objevil, nechť napíše na korespondenční lístek svůj souhlas. V onom adresáři by mělo být jméno, adresa, odbornost nebo povolání a mailová adresa u těch, kdo jsou doma nebo v zaměstnání připojeni k internetu. Prosíme, aby tyto údaje tedy čitelně uvedli. Rodné číslo se samozřejmě nezveřejňuje, v seznamu by neměla být ani čísla telefonů. Členů je dnes kolem 340. Když dostaneme písemný souhlas alespoň od 250 lidí, má smysl takový sešitek vydat. Souhlas s osobními daty poslaný jen elektronicky nestačí, musí existovat papírový doklad. Písemný souhlas s vaším podpisem pošlete na adresu: Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00. Když to bude dopis, a zároveň v něm napíšete připomínky a návrhy k naší činnosti, bude to prospěšné. O jejich realizaci bychom měli společně uvažovat a diskutovat i na stránkách Zpravodaje Sisyfos v nové rubrice Burza nápadů. Ale pozor, protože aktivních členů není mnoho a nevědí kam dřív skočit, je tu riziko, že realizace akceptovatelného nápadu zůstane z větší části na navrhovateli.

Výzvy

Komitét pro udělování Bludných balvanů v čele s dr. Jiřím Grygarem, vyzývá členy SISYFA, aby navrhovali laureáty na Bludné balvány. Laureát by měl být známý, jeho činnost by měla být dlouhodobá a ohrožující, podvodnická, či vyšinutá (nebo všechno najednou) a na území naší republiky. Pokud bude laureát vybrán, poprosíme pak navrhovatele o podrobnější materiál k osobě divotorce. Nestačí jen povšimnout si ojedinělého výstupu dotčeného jednotlivce či skupiny, ale dlouhodobě sledovat jejich činnost a dílo. Návrhy pošlete buď po

internetu (lano@centrum.cz) nebo na adresu Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00.

Nemáme ve svých řadách schopného kreslíře, který by do Zpravodaje mohl a chtěl občas přispět kresbou nebo dokonce kresleným vtípem? Pokud ano, prosíme o kontakt.

Iracionalita u nás doma

Jsme tím mnozí postiženi. Ve vlastní rodině máme někoho, kdo holduje, či alespoň věří v dobrou a špatnou energii, v senzibilské a léčitelské schopnosti, v jasnovidnost a telepatii, v horoskopy. Někdy je to jen snesitelná koketerie s tajemnem, jindy osudné propadnutí čemusi nezvladatelnému, iracionalitě, která je nebezpečná a naše blízké ohrožuje. Jak se s tím vyrovnáváte? Co děláte a jak jednáte? Jaký máte úspěch při obracení věřícího na bezpečnou dráhu rozumu a zdravé pochybovačnosti? Komu se to vůbec povedlo? Je to citlivá záležitost, ale měli bychom si asi v této oblasti vyměňovat názory a zkušenosti. Pište o svých zážitcích a zkušenostech. Podpis může být skutečný, ale použijte i pseudonym nebo značku. Tyto příspěvky by neměly být příliš dlouhé, to aby se jich do této rubriky vešlo víc.

Prosíme, pošlete zprávy, fejetony, či mikropovídky do rubriky: Zážitek s léčitelem.

Do dnešního čísla jsme vložili formulář přihlášky. Pokud se domníváte, že byste časem mohli získat více členů, prosíme, namnožte si ji. Uvítáme v našich řadách rádi další racionální občany, kterým vadí záplava iracionality, pavědy, okultismu a dalších pošestilostí v dnešním světě. Zvláště rádi přijmeme členy mladé a středního věku. Čím pestřejší budou naše profese, tím lépe.

Skeptický víkend?

Jsme rozptýleni po celé republice, měli bychom se víc osobně poznávat, pomáhat si, vyměňovat si zkušenosti. Mnozí z nás by jistě uvítali jednou za rok třeba víkendové soustředění s přednáškami, ale především s možností poznat se navzájem a užít pěkných chvil s přáteli. Samozřejmě mimo Prahu, kde je drahé ubytování. Mohl by to zařídit snad ten skeptik, který má blízké vztahy k někomu, kdo by nám areál se skromným ubytováním za levný peníz nebo sponzorský pronajal. V místě bychom pak mohli také zdarma uspořádat pro místní lidi pár přednášek. Může to být soukromník nebo městský úřad, průmyslový podnik nebo farmář. Odměnou mu bude jen snad pár článků o akci, v nichž bude figurovat jako náš dobrodinec. Doba by se hodila na začátku nebo na konci léta.

Skeptické propojování

Potřebujete se seznámit se skeptikem v jiném regionu? Hledáte lidi podobného smýšlení ve svém okolí? Potřebujete pomoci, poradit od odborníka - skeptika konkrétního oboru? Napište krátce svou výzvu a přidejte kontakt na vás. (Klasické zprostředkování přes značku a ukládání dopisů v redakci nejde, protože žádnou redakci nemáme, navíc jsou mezi jednotlivými čísly dlouhé časové prodlevy.)

*Tento zpravodaj rozmnožujte a rozdávejte!
Rovněž tak členské přihlášky!*

Upozornění členům Sisyfa

Přednášky z cyklu Věda kontra iracionalita

Čtvrtek 20. prosince 2001

Lidská prionová onemocnění

MUDr. František Koukolík, DrSc., primář Patologicko – anatomického odd. Fakultní Thomayerovy nemocnice

Priony, bezpečnost a zdravotní nezávadnost potravin

MVDr. Josef Holejšovský, ústřední ředitel Státní veterinární správy

Čtvrtek 17. ledna 2002

Fakta a mýty teorie globálního oteplování

Prof. Ing. Miroslav Kutílek, DrSc., pedolog a půdní fyzik

Fakta o antropogenních vlivech na biosféru

Prof. RNDr. Lubomír Nátr, DrSc., Katedra fyziologie rostlin Přírodovědecké fakulty UK

Čtvrtek 21. února 2002

Vliv psychiky na fyziologii člověka a imunitní systém

Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc., lékař, anatom

Prof. RNDr. Václav Hořejší, DrSc., vedoucí vědecký pracovník Ústavu molekulární genetiky AV ČR

Přednášky se konají od 17.00 hod. v budově Akademie věd ČR v zasedací místnosti č. 206, Národní tř. 3, Praha 1.

Zpravodaj Sisyfos

– neperiodický bulletin občanského sdružení Sisyfos – Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organizations) a světového sdružení CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal).

Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků:

Ing. Olga Kracíková, Haštalská 27, 110 00 Praha 1, tel.: 02 / 24 82 66 91, e-mail: olgakracikova@email.cz
Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329, kód banky 0800.

Adresa na internetu: <http://sisyfos.hyperlink.cz/sisyfos>

Zpravodaj Sisyfos, číslo 4 / 2001 – vyšlo v prosinci 2001. Připravila Věra Nosková. Redakční rada: Ing. Olga Kracíková, prof. Jiří Heřt a doc. Čeněk Zlatník.

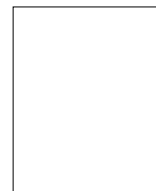
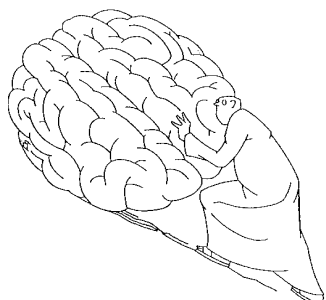
Grafická úprava, zlom a tisk: Petr Pacner – Firma PIP, Konopova 431/6, 155 00 Praha 5 – Řeporyje, tel./fax.: 02/51 62 66 07, tel.: 0602/35 22 63.

Příspěvky do zpravodaje Sisyfos posílejte na adresu: Věra Nosková, U Studánky 18, Praha 7, 170 00. Další příspěvky posílejte nejen na papíře, ale i na disketě ve Wordu či v jiném častěji používaném textovém editoru. Lze je též zaslat i s diakritikou na e-mail iano@centrum.cz.

Zpětná adresa:

Ing. Olga Kracíková
Haštalská 27
110 00 Praha 1

**Zpravodaj
SISYFOS
4/2001**

--	--	--	--	--